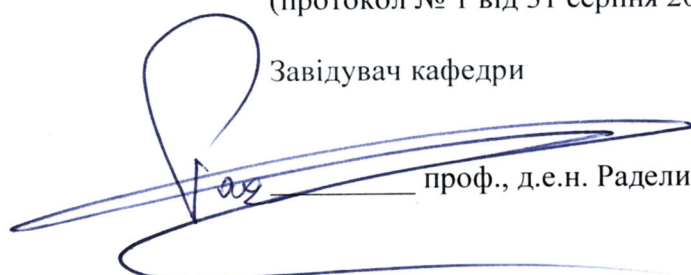

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет економічний
Кафедра обліку і аудиту

Затверджено

На засіданні кафедри обліку і аудиту
економічного факультету
Львівського національного університету
імені Івана Франка
(протокол № 1 від 31 серпня 2022 р.)

Завідувач кафедри

проф., д.е.н. Раделицький Ю. О.

Силабус із навчальної дисципліни
“Управлінський облік”, що викладається в межах освітньої програми
підготовки бакалавра з економічної аналітики та бізнес статистики
першого рівня вищої освіти
для здобувачів зі спеціальності 051 “Економіка”

Львів 2022 р.

Силабус курсу 2022-2023 навчального року

Назва курсу	Управлінський облік
Адреса викладання курсу	Проспект Свободи, 18, м. Львів
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Економічний факультет, кафедра обліку і аудиту
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	051 Економіка, спеціалізація “Економічна аналітика та бізнес статистика”
Викладачі дисципліни	Струк Наталія Семенівна, доктор економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку і аудиту;
Контактна інформація викладачів	nataliya.struk@lnu.edu.ua, м. Львів, проспект Свободи, 18, к. 202.
Консультації з питань навчання за дисципліною відбуваються	Консультації в день проведення лекцій/практичних занять (за попередньою домовленістю). Також можливі он-лайн консультації через MS Teams, Messenger Fb, Viber, WhatsApp, інші ресурси. Для погодження часу он-лайн консультацій доцільно написати на електронну пошту викладачеві або телефонувати.
Сторінка курсу	https://econom.lnu.edu.ua/course/upravlinskyj-oblik-6-030506-prykladna-statystyka
Інформація про дисципліну	Дисципліну розроблено таким чином, щоб надати студентам ґрунтовні знання для ведення управлінського обліку на підприємстві.
Коротка анотація дисципліни	Дисципліна “Управлінський облік” є нормативною, невід’ємною складовою для здобуття компетентностей зі спеціальності 051 Економіка, спеціалізації “Економічна аналітика та бізнес статистика”, яка викладається у 6-му семестрі в обсязі 4 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Мета і цілі дисципліни	Метою є формування теоретичних знань і практичних навиків у студентів для інтерпретації, систематизації, використання інформації у системі обліково-аналітичного забезпечення процесу ухвалення управлінських рішень з використанням сучасного програмного забезпечення.
Література для вивчення дисципліни	<p>Основна література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні”, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 16.07.1999 р. №996 (зі змінами та доповненнями). 2. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов’язань і господарських операцій підприємств і організацій, затвердженої наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. №291 (зі змінами). 3. Положення (стандарти) бухгалтерського обліку // Верховна Рада України. 4. Струк Н. Управлінський облік: Конспект лекцій для студентів економічних спеціальностей. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2022. 103 с. (у електронному форматі). 5. Струк Н. С. Управлінський облік: практикум з управлінського обліку для студентів економічних спеціальностей, 2022. 69с. (у електронному

форматі).

6. Методичні рекомендації до виконання та оформлення науково–дослідних робіт з дисципліни “Управлінський облік” для студентів економічного факультету. 2022. 10 с.

Додаткова література:

7. Атамас П. Й. Управлінський облік. 2-ге вид. Київ : ЦУЛ, 2009. 439 с.

8. Гасенко Л. В., Грановський С. С. Управлінський облік : навчальний посібник. Дніпродзержинськ, 2007 . 215 с.

9. Голов С. Ф. Управлінський облік : навч. посібник для здоб. вищ. освіти. Київ : ЦУЛ, 2020. 534 с.

10. Гуцаленко Л. Управлінський облік: навчальний посібник. К. ЦНЛ. 2020. 370с.

11. Загородній А. Г. [та ін.]. Управлінський облік : термінологічний словник. Львів : ЗУКЦ, 2005. 96 с.

12. Лень В. С. Управлінський облік: підручник. 2-е вид., випр. Київ: Каравела, 2017. 260 с.

13. Патрин Г.О. Управлінський облік: підручник. Львів. Видавництво Львівської політехніки. 2017. 340с.

14. Пилипів Н. І., Максимів Ю. В., П’ятничук І. Д. Управлінський облік : навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни. Електронні дані. Івано-Франківськ, 2018. 380 с.

15. Струк Н. С. Методичне підґрунтя обліку трансакційних витрат на підприємстві. *Бухгалтерський облік, аналіз та аудит: проблеми теорії, методології, організації* : зб. наук. пр. Національна академія статистики, обліку та аудиту. Київ : Бізнес Медіа Консалтинг, 2012. Вип. 1(8). С. 188–198.

16. Струк Н. С., Гармаш Х. П. Шляхи удосконалення організації обліку невиробничих операційних витрат підприємства у контексті формування статусу надійного ділового партнера на ринку. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент*. 2015. Вип. 14. С. 288–292.

17. Струк Н. С. Обліково-аналітична інтерпретація та основні напрями контролю трансакційних витрат у інноваційній діяльності підприємства. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2017. № 9 (251). С. 151–174.

18. Управлінський облік : підручник / О. В. Фоміна, О. А. Мошківська, О. О. Августова [та ін.] ; за заг. ред. О. В. Фоміної. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2021. 228 с.

DOI: <http://doi.org/10.31617/p.knute.2021-99>

19. Ishchenko Y., Podolianchuk O., Struk N., Yasyshena V., Stender S. Accounting of real costs for the production of organic foodworld experience and practice of Ukraine. *Independent Journal of Management & Production (IJM&P)*. 2021. Vol. 12, No. 6. P. 610-631. DOI: <https://doi.org/10.14807/ijmp.v12i6.1776>.

20. Spilnyk I., Brukhanskyi R., Struk N., Kolesnikova O., Sokolenko L. Digital accounting: innovative technologies cause a new paradigm. *Independent Journal of Management & Production (Special Edition ISE, S&P)*. 2022. Vol. 13 No. 3. 2022. 215-224. DOI: <https://doi.org/10.14807/ijmp.v13i3.1991>.

Обсяг курсу	Денне навчання: 96 годин аудиторних занять, із них 48 години лекцій, 48 годин практичних занять. 54 годин самостійної роботи.
Очікувані результати навчання	<p>Після завершення цього курсу студент володітиме такими компетентностями:</p> <ul style="list-style-type: none"> - знаннями: принципів організації і методики управлінського обліку як процесу формування інформаційної системи для ухвалення науково обґрунтованих та ефективних управлінських рішень на підприємстві. - вміннями: формувати релевантну облікову інформацію, аналізувати дані про витрати та їх еластичність (поведінку) для функціонування ефективної системи управління, прогнозування і планування майбутнього розвитку підприємства; використовувати облікову інформацію для контролю за поточною діяльністю підприємства, оцінки ефективності господарювання. - комунікативністю: представлятиме власні знання усно і письмово, заповнить документи; зможе представляти інтереси групи й факультету на конференціях, підготувавши виступ за індивідуальним завданням з дисципліни; - автономністю: здатністю за допомогою наявних інформаційних технологій (Інтернет) самостійно шукати, аналізувати, відбирати, опрацьовувати і передавати інформацію; - відповідальністю за ухвалення рішення, здатністю до пізнавальної діяльності в управлінському обліку, зокрема: володіння евристичними методами вирішення проблемних завдань, використання статистичних, математичних методів пізнання; - особистісним самовдосконаленням – ціннісно-смысловими функціями, зокрема вмінням формулювати особисті ціннісні орієнтири щодо навчальної дисципліни, вмінням приймати рішення, брати на себе відповідальність за їхні наслідки, виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань з урахуванням загальних вимог..
Ключові слова	Аналіз, бюджетування, витрати, облік, калькулювання, підприємство, прибуток, прогнозування, управління, управлінський облік, центр відповідальності.
Формат курсу	Очний
	Проведення лекцій, практичних занять і консультацій для кращого розуміння тем
Теми	подано у формі СХЕМИ КУРСУ*
Підсумковий контроль, форма	іспит в кінці семестру, комбінований.
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з бухгалтерського обліку, фінансового обліку, економічного аналізу, достатніх для сприйняття категоріального апарату, розуміння показників фінансової звітності.
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	<ul style="list-style-type: none"> - за джерелом передавання та сприйняттям студентами навчальної інформації: словесні (лекції, дискусії), наочні (ілюстрації, презентації), практичні методи (тестові завдання, вирішення практичних задач), а також пробудження наукового інтересу (виконання індивідуальної науково-дослідної роботи, презентації); - за логікою передавання та сприйняттям студентами навчальної

	<p>інформації: індуктивні та дедуктивні методи, методи практичного засвоєння курсу за допомогою тестових завдань, вирішення облікових задач та ситуацій (кейсів), формування облікової документації та звітності для набуття умінь і практичних навиків (практичні заняття);</p> <p>- за стимулюванням навчально-пізнавальної діяльності: методи стимулювання пізнавальних потреб та інтересів, моделювання ситуацій, стимулювання обов'язку, відповідальності, доброчесності, самостійне засвоєння студентами навчального матеріалу, вирішення проблемних облікових задач (дискусії), написання науково-дослідних робіт для конкретизації й поглиблення базових знань, умінь та практичних навиків (самостійна робота).</p>
Необхідне обладнання	Вивчення курсу не потребує використання спеціального програмного забезпечення, окрім загальнонавчаних програм і операційних систем.
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	<p>Оцінювання здійснюється за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за таким співвідношенням:</p> <ul style="list-style-type: none"> - практичні заняття, науково-дослідна робота: 30 % семестрової оцінки; максимальна кількість балів 30; - контрольні заміри (модулі): 20% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 20; - іспит: 50% семестрової оцінки. Максимальна кількість балів 50. <p>Підсумкова максимальна кількість балів 100.</p> <p>Письмові роботи: очікується, що студенти виконають декілька видів письмових робіт (вирішення практичних задач, виконання науково-дослідної роботи). Академічна доброчесність: очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.</p> <p>Відвідування занять є важливою складовою навчання. Студенти зобов'язані дотримуватися усіх строків визначених для виконання письмових робіт, передбачених курсом. Література. Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.</p> <p>Політика виставлення балів. Ураховуються бали, набрані під час поточного тестування, самостійних робіт і бали підсумкового тестування. Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p>
Питання до екзамену	<ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття управлінського обліку, його мета і завдання. 2. Порівняльна характеристика фінансового та управлінського обліку. 3. Предмет управлінського обліку і його методи. 4. Загальна, інтегрована, автономна підсистеми управлінського обліку. 5. Історичні етапи формування і розвитку управлінського обліку. 6. Основні критерії класифікації витрат в управлінському обліку. 7. Витрати, їх суть та класифікація згідно П(С)БО 16 „Витрати”. 8. Вичерпні й невичерпні витрати. Прямі та непрямі витрати.

	<ol style="list-style-type: none"> 9. Витрати на продукцію та витрати періоду. Основні та накладні витрати. 10. Змінні, постійні та змішані витрати. Їх структура та графіки. 11. Характеристика і приклади таких витрат: релевантні, нерелевантні, дійсні, можливі, маржинальні, інкрементні, середні, контрольовані, неконтрольовані. 12. Поведінка витрат і їх функція. Характеристика методів визначення функції витрат. 13. Оцінка ступеня надійності функції витрат. 14. Поняття й види собівартості, завдання калькулювання собівартості. 15. Система виробничого обліку та процес її впровадження на підприємстві. 16. Система калькулювання собівартості за повними витратами. 17. Облік виробничих прямих витрат. 18. Облік і розподіл виробничих накладних витрат. 19. Облік незавершеного виробництва. 20. Облік невиробничих витрат операційної діяльності. 21. Облік витрат за елементами і статтями калькуляції. 22. Система калькулювання собівартості за змінними витратами. 23. Зміст нормативного методу витрат та калькулювання. 24. Система калькулювання за стандартними витратами. 25. Суть і мета аналізу взаємозв'язку обсягу діяльності, витрат і прибутку. 26. Точка беззбитковості та методи її визначення. 27. Точка беззбитковості в умовах багатопродуктового виробництва. 28. Аналіз чутливості прибутку до зміни витрат, цін, обсягу реалізації. 29. Поняття запасу міцності, його використання в управлінському обліку. 30. Аналіз інформації для прийняття рішення про спеціальне замовлення. 31. Аналіз релевантної облікової інформації для прийняття рішення про зменшення чи розширення сегменту діяльності. 32. Аналіз інформації для прийняття рішення „виробляти чи купувати”. 33. Аналіз релевантної інформації для оптимального використання ресурсів під час складання виробничої програми 34. Аналіз облікової інформації для ціноутворення. 35. Особливості аналізу облікової інформації під час ухвалення довгострокових управлінських рішень. 36. Суть і мета бюджетування, види бюджетів. 37. Складання та взаємоузгодження бюджетів. Етапи процесу бюджетування. 38. Контроль виконання бюджетів та аналіз відхилень. 39. Зміст центрів відповідальності. Ознаки поділу і види центрів відповідальності. 40. Організація обліку за центрами відповідальності. 41. Контроль за діяльністю центрів відповідальності на основі звітності за рівнями управління. 42. Сутність і мета бюджетування капітальних вкладень.
<p>Опитування</p>	<p>Анкету-оцінку для оцінювання якості вивчення курсу буде сформовано після завершення курсу.</p>

* Схеми курсу

Тиж. (16)	Тема, план	Форма діяльності	Основні джерела літератури (за номерами в основній таблиці силабусу)	Завдання, (120 год)	Термін виконання
1-ий	Тема 1. Теоретичні основи управлінського обліку та етапи його розвитку План теми: Роль і місце управлінського обліку в системі сучасного обліку та менеджменту. Суть, предмет і об'єкт управлінського обліку. Методи управлінського обліку, їх характеристика. Функції бухгалтера-аналітика в процесі управління. Залежність функцій управлінського обліку від функцій управління. Порівняльна характеристика фінансового і управлінського обліку. Історичні етапи формування і розвитку управлінського обліку.	Лекція, практичне заняття, самостійна робота	1,2,3,4,5,7, 12,15,16,18	Л-1; Пр-2; С.Р.- 4.	0,5 тижня
2-ий	Тема 2. Організація управлінського обліку на підприємстві План теми: Процес формування облікової інформації за рівнями управління. Система записів господарських операцій на рахунках обліку. Порядок побудови та застосування аналітичного обліку на підприємстві. Функції бухгалтерів-аналітиків та розподіл обов'язків у бухгалтерії. Положення та професійні організації з управлінського обліку.	Лекція, практичне заняття, самостійна робота	1,2,3,4,5,7, 8,11,20	Л-1; Пр-2; С.Р.- 6.	0,5 тижня

3-ий	<p>Тема 3. Класифікаційна структура витрат у управлінському обліку</p> <p>План теми: Види витрат у систематичному й проблемному обліку. Основні критерії класифікації витрат за видами діяльності: операційні, фінансові, інвестиційні. Особливість класифікації витрат за напрямками вирішення завдань управлінського обліку.</p>	Лекція, практичне заняття, самостійна робота	1,2,3,4,5,8,9, 13,14,17	Л -4; Пр-4; С.Р.- 4.	1 тиждень
4-ий	<p>Тема 4. Прогнозування витрат для прийняття управлінських рішень</p> <p>План теми: Короткотермінові та довготермінові управлінські рішення. Характеристика процесу підготовки та прийняття рішення. Критерії релевантності витрат і доходів. Зміст поведінки витрат. Фактори витрат для різних функцій бізнесу. Суть функції витрат і складові формули витрат. Методи визначення функції витрат. Критерії вибору однієї функції витрат серед багатьох.</p>		1,2,3,4,5, 8,10	Л -4; Пр-4; С.Р.- 4.	1 тиждень
5-ий	<p>Тема 5. Виробничий та калькуляційний облік витрат</p> <p>План теми: Зміст, мета й етапи виробничого обліку. Метод, завдання та об'єкти калькуляційного обліку. Його взаємозв'язок з виробничим обліком. Суть калькуляції, об'єкту калькулювання, калькуляційної одиниці в системі калькуляційного обліку. Обґрунтування видів калькуляцій. Зміст кожного з видів калькуляційних одиниць. Поняття й види собівартості. Структура й облік прямих витрат на виробництво. Облік незавершеного виробництва. Зміст загальновиробничих витрат і їх розподіл між об'єктами калькулювання. Склад загальновиробничих витрат і рахунки для їх обліку. Облік собівартості. Облік невиробничих операційних витрат.</p>		1,2,3,4,5, 10,11,18	Л -4; Пр-4; С.Р.- 4.	1 тиждень
6-ий	<p>Тема 6. Зведений облік витрат за економічними елементами та статтями калькуляції</p> <p>План теми: Критерії визнання витрат. Особливість і призначення поділу витрат за економічними елементами в процесі</p>	Лекція, практичне заняття, самостійна робота	1,2,3,4,5, 12,15,18	Л -4; Пр-4; С.Р.- 6.	1 тиждень

	<p>виготовлення продукції, їх взаємозв'язок зі статтями калькуляції. Облік матеріальних витрат. Зворотні відходи. Основні складові та облік елементу “Витрати на оплату праці”. Економічна суть та облік елементу “Відрахування на соціальні заходи”. Основні складові та облік елементу “Амортизація”. Суть та облік інших операційних витрат. Облік втрат від браку. Облік витрат на гарантійний ремонт. Облік витрат операційної діяльності на рахунках класу 8. Облік витрат операційної діяльності на рахунках класу 9. Характеристика регістрів аналітичного обліку витрат, які використовуються на підприємстві.</p>				
7,8-ий	<p>Тема 7. Методи калькулювання собівартості продукції, робіт, послуг План теми: Загальна модель впровадження системи виробничого обліку на підприємстві. Технологічний аспект вибору методики калькулювання собівартості продукції: калькулювання за замовленнями; калькулювання за процесами. Вплив наявності постійних виробничих витрат на вибір методу калькулювання собівартості продукції та на формування “Звіту про фінансові результати підприємства”: калькулювання за повними витратами; калькулювання за змінними витратами. Забезпечення контролю витрат в калькуляційному обліку: метод обліку фактичних витрат; нормативний метод калькулювання; метод обліку стандартних витрат, його основні відмінності від нормативного методу калькулювання. Характеристика системи калькулювання витрат на основі діяльності. Її переваги та недоліки.</p>	Лекція, практичне заняття, самостійна робота	1,2,3,4,5,7, 9,11,12,13	Л-7; Пр-6; С.Р.- 4.	2 тижні
9,10-ий	<p>Тема 8. Аналіз взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку План теми: Суть взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку. Визначення точки беззбитковості. Характеристика методів визначення точки беззбитковості: рівнянь, маржинального прибутку, графічного. Визначення обсягу реалізації, потрібного для одержання бажаного прибутку. Запас міцності (припустима маржа), її використання. Операційний важіль та його фактор. Комбінація продажу. Точка беззбитковості в умовах багатопродуктового виробництва.</p>		1,2,3,4,5, 7,8,9,15	Л-6; Пр-6; С.Р.- 4.	2 тижні

11,12,- ий	<p>Тема 9. Аналіз релевантної інформації для прийняття операційних рішень</p> <p>План теми: Диференціальний аналіз для альтернативних рішень. Інформація, яка є релевантною для рішення про доцільність прийняття спеціального замовлення. Інформація, яка є релевантною для рішення про доцільність "виробляти чи купляти". Інформація, яка є релевантною для рішення про доцільність розширення чи скорочення сегменту. Інформація, яка є релевантною для прийняття рішення щодо оптимального використання обмежених ресурсів.</p> <p>Оптимальна комбінація виробів в умовах декількох обмежень. Тіньова ціна. Чинники, які впливають на ціноутворення. Суть, переваги та вади економічної моделі ціноутворення. Ціноутворення за принципом "витрати плюс". Цільове калькулювання.</p>		1,2,3,4,5, 12,15,18,19	Л-7; Пр-6; С.Р.- 4.	2 тижні
13-ий	<p>Тема 10. Обліково-аналітичне забезпечення процесу ухвалення рішень про інвестиційні проекти</p> <p>План теми: Бюджетування капітальних вкладень. Інформація, яка є релевантною для прийняття рішень про капітальні вкладення. Грошові потоки в процесі інвестування. Суть інвестування. Його застосування в процесі прийняття управлінських рішень. Чиста теперішня вартість проекту капітальних вкладень. Внутрішня норма прибутковості. Використання індексу прибутковості. Період окупності проекту капітальних вкладень. Облікова норма прибутковості. Раціонасування капіталу.</p>		4,5,8,16,19	Л-2; Пр-2; С.Р.- 4.	1 тиждень
14-ий	<p>Тема 11. Бюджетування діяльності підприємства</p> <p>План теми: Мета і напрями бюджетування. Послідовність бюджетування. Створення бюджетного комітету, його завдання. Функції бухгалтера-аналітика в процесі бюджетування. Бюджетування "з нуля", його переваги та вади. Прогнозування і бюджет продажу. Бюджетний контроль. Сутність правління за відхиленнями. Види відхилень. Статичний бюджет. Гнучкий бюджет.</p>		1,2,3,4,5, 8,9,11,13,14	Л-2; Пр-4; С.Р.- 4.	1 тиждень
16-ий	<p>Тема 12. Облік діяльності за центрами відповідальності</p> <p>План теми: Децентралізація управління, її переваги та недоліки. Суть аналітичного управлінського обліку. Зміст центрів</p>		1,2,3,4,5,7, 8,11,13,14	Л-4; Пр-4; С.Р.-4.	1 тиждень

	виникнення витрат. Центр відповідальності. Ознаки поділу і види центрів відповідальності. Організація обліку за центрами відповідальності. Використання стандартних витрат. Розрахунок відхилення від стандартних витрат. Причини відхилень. Взаємозв'язок обліку стандартних витрат та обліку за центрами відповідальності. Критерії та методи дослідження відхилень. Облік відхилень у системі рахунків бухгалтерського обліку.				
16-ий	Тема 13. Внутрішня звітність про виконання бюджетів за центрами відповідальності. Трансфертне ціноутворення. План теми: Суть системи внутрішньої звітності, її види та мета складання. Вимоги до звітності за центрами відповідальності. Показники для оцінки діяльності центрів відповідальності. Звіт про виконання кошторису центром витрат. Звіт центру прибутку. Оцінка діяльності центру прибутку. Звіт центру інвестицій. Прибутковість інвестицій. Фінансові показники для оцінки діяльності центрів відповідальності. Трансфертна ціна. Її вплив на оцінку діяльності центрів відповідальності. Методи трансфертного ціноутворення.		1,2,3,4,5,7, 10,12,16,20	Л-2; Пр-2; С.Р.- 4.	1 тиждень

Автор

СТРУК Наталія